

Informace z kontrolní akce „Majetkové účasti státu v obchodních společnostech se sídlem v České republice“

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2005 pod číslem 05/35. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Josef Pohl.

Cílem kontroly bylo prověřit vklady státních prostředků realizované prostřednictvím vybraných ústředních orgánů státní správy do obchodních společností se sídlem v České republice.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2001 až 2004, v případě věcných souvislostí i období následující.

Kontrolovanými osobami byly:
Ministerstvo dopravy (dále jen „MD“),
Ministerstvo financí (dále jen „MF“),
Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“),
Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“),
Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“),
Ministerstvo zahraničních věcí (dále jen „MZV“) a
Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“).

Úvod do kontrolované problematiky

Majetkové účasti státu v obchodních společnostech patří mezi základní složky finančního majetku státu. Lze je definovat jako podíly státu na majetku (základním kapitálu) různých obchodních společností, obvykle akciových společností, v ojedinělém případě také ještě společnosti s ručením omezeným. Tento podíl může být buď majoritní, nebo minoritní. Vlastnictví majetkových podílů státu v obchodních společnostech je obvykle vyjádřeno akciemi nebo existují i jiné formy, např. zatímní listy. Podoba těchto cenných papírů (dále jen „CP“) je buď listinná, anebo nematerializovaná, v tomto případě ve formě zápisu ve Středisku cenných papírů.

Základní právní úprava týkající se majetkových účastí je obsažena v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, jmenovitě v částech o akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, a v zákoně č. 591/1992 Sb., o cenných papírech.

Pokud jde o obecné otázky správy majetkových účastí státu, způsoby nabývání tohoto státního majetku, převody na jiné osoby či další způsoby nakládání s tímto majetkem je jejich právní úprava obsažena v zákoně č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Zákon č. 219/2000 Sb. upravuje účast státu v jiných právnických osobách v ustanoveních § 28, kde se např. uvádí, že stát může být akcionářem i akciové společnosti, kterou nezaložil nebo jejíhož založení se nezúčastnil. K založení akciové společnosti nebo účasti na jejím založení je zapotřebí předchozí souhlas vlády. Dále je zde uvedeno, že do obchodních společností lze majetek vkládat a s majetkovými účastmi státu v obchodních společnostech lze nakládat pouze s předchozím souhlasem vlády.

Předmětná oblast je obsažena také v zákoně č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). V ustanoveních § 7 se uvádí, že ze státního rozpočtu se hradí mj. peněžité vklady státu do akciových společností a tyto výdaje mohou být uskutečněny pouze s předchozím souhlasem vlády. V ustanoveních § 6 je mj. uvedeno, že výnosy z majetkových účastí státu jsou příjmem státního rozpočtu. Ustanovení § 36 odst. 2 písm. b) uvádí, že státními finančními aktivy jsou majetkové účasti státu v obchodních společnostech a cenné papíry, jejichž majitelem je stát, se kterými není oprávněn hospodařit některý správce kapitoly.

Poznámka: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

I. Majetkové účasti ve správě ústředních orgánů a vývoj jejich stavu

Majetkové účasti státu v obchodních společnostech jsou kromě účastí v působnosti MF vedeny také u MZV, MPSV, MMR, MPO, MD a MZe. Majetkové účasti státu v působnosti MF jsou evidovány ve státních finančních aktivech (dále jen „SFA“). Majetkové účasti státu, které spravují další uvedené ústřední orgány státní správy eviduje MF jako podrozvahové položky v rámci bilance státních finančních aktiv a pasiv (dále jen „SFAP“).

Přehled o vývoji stavu majetkových účastí státu v kontrolovaném období je uveden v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1 – Vývoj majetkových účastí státu (v tab. ve zkratce „MÚS“) (v tis. Kč)

MÚS ve správě jednotlivých resortů	Stav			
	k 31. 12. 2001	k 31. 12. 2002	k 31. 12. 2003	k 31. 12. 2004
MZV	294 000	294 000	294 000	306 000
MF	1 393 865	1 675 652	1 779 440	6 263 233
MPSV	0	0	0	4 574 189
MMR	287 725	486 807	524 572	524 572
MPO	1 157 772	1 375 854	1 433 619	1 463 619
MD	0	0	20 000 000	20 000 000
MZe	301 557	301 557	725 000	740 000
Celkem	3 434 919	4 133 870	24 756 631	33 871 613

Pozn.: Údaje v tabulce byly zpracovány podle evidence MF.

V průběhu let 2001 až 2004 byly podle podkladů MF evidovány majetkové účasti státu v těchto konkrétních společnostech:

- Agentura pro regionální rozvoj, a. s. (dále jen „Agentura“),
- Agrobanka Praha, a. s. v likvidaci (dále jen „Agrobanka“),
- ČEPS, a. s. (dále jen „ČEPS“),
- Česká exportní banka, a. s. (dále jen „ČEB“),
- Česká inkasní, s. r. o. (dále jen „Česká inkasní“),
- Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s. (dále jen „ČMZRB“),

- ČKD PRAHA HOLDING, a. s. (dále jen „ČKD PH“),
- Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s. (dále jen „EGAP“),
- Jihočeská energetika, a. s. (dále jen „JČE“),
- Jihomoravská energetika, a. s. (dále jen „JME“),
- Municpální finanční společnost a. s. (dále jen „MUFIS“),
- Nakladatelství Svoboda, akciová společnost v likvidaci (dále jen „Nakladatelství“),
- Operátor trhu s elektřinou, a. s. (dále jen „OTE“),
- Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s. (dále jen „PGRLF“),
- Pražská energetika, a. s. (dále jen „PRE“),
- Státní zkušebna zemědělských, potravinářských a lesnických strojů, akciová společnost (dále jen „Zkušebna“),
- STROJÍRNY KOŠÍŘE, a. s. (od 15. 1. 2003 STROJÍRNY TATRA PRAHA, a. s., dále jen „Strojírny“),
- ŠKODAEXPORT, a. s. (dále jen „Škodaexport“).

Za účelem komplexního pohledu na kontrolovanou problematiku je v dalších částech tohoto kontrolního závěru věnována pozornost i majetkové účasti státu ve společnosti E.ON AG (ve správě MPSV), přestože se jedná o společnost se sídlem mimo území České republiky. Akcie společnosti E.ON AG byly získány výměnou za akcie společností JČE a JME, a to na základě smlouvy o směně akcií uzavřené v návaznosti na usnesení vlády ze dne 1. září 2004 č. 840, o převodu akcií společnosti Jihočeská energetika, a. s. a Jihomoravská energetika, a. s. a nabytí akcií společnosti E.ON AG.

V působnosti výše uvedených resortů byly v průběhu kontrolovaného období vedeny v evidenci MF majetkové podíly u následujících právnických osob:

- MZV (společnosti EGAP a ČEB),
- MF (společnosti EGAP, ČEB, ČMZRB, Škodaexport, ČEPS, MUFIS a Česká inkasní),
- MPSV (společnosti ČEPS, JČE, JME, PRE a E.ON AG),
- MMR (společnosti ČMZRB, Agentura a Nakladatelství),
- MPO (společnosti EGAP, ČEB, ČMZRB, Strojírny, OTE a ČKD PH),
- MD (společnost ČD),
- MZe (společnosti EGAP, ČEB, PGRLF, Agrobanka a Zkušebna).

Tyto ústřední orgány státní správy se na základě vládních rozhodnutí podílely vklady státních prostředků na základním kapitálu jednotlivých obchodních společností.

Prověřovány byly změny v majetkových účastech státu realizované v průběhu sledovaného období u všech uvedených ministerstev. V této souvislosti byly u MPO zjištěny následující nedostatky související s dodržováním právních předpisů:

a) V ustanovení § 28 odst. 3 zákona č. 219/2000 Sb. je uvedeno:

„Do obchodních společností lze majetek vkládat a s majetkovými účastmi státu v obchodních společnostech lze nakládat pouze s předchozím souhlasem vlády; ...“

V roce 2002 získalo MPO akcie společnosti ČKD PH splacením emisního kurzu ve výši 14 000 tis. Kč, a to kapitalizací – nepeněžním vkladem své pohledávky za ČKD PH ve shodné výši na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 12. 8. 2002. Tímto postupem MPO nedodrželo výše uvedené ustanovení zákona, neboť vložilo svůj majetek (pohledávku za společností ČKD PH) do obchodní společnosti bez souhlasu vlády.

b) V ustanoveních § 45 odst. 4 a 9 zákona č. 218/2000 Sb. je uvedeno:

„Organizační složka státu sestavuje rozpočet příjmů a výdajů v členění podle rozpočtové skladby. Veškeré rozpočtové příjmy dosažené v rámci svého hospodaření soustřeďuje na příslušném příjmovém rozpočtovém účtu a uhrazuje všechny rozpočtové výdaje z příslušných výdajových rozpočtových účtů.“

„Soustřeďovat příjmy na jiných účtech a uhrazovat výdaje z jiných účtů může organizační složka státu jen v případech stanovených tímto zákonem. Příjmy státního rozpočtu soustředěné na jiných než příjmových rozpočtových účtech je organizační složka státu povinna do 3 pracovních dnů po připsání částky na její účet odvést do státního rozpočtu, pokud tento zákon nestanoví jinak.“

V roce 2004 uzavřelo MPO s nabyvatelem smlouvu o koupi akcií, jejímž předmětem byl úplatný převod 140 000 ks akcií ČKD PH za kupní cenu 506 532,92 Kč. Tento prodej byl schválen usnesením vlády ze dne 7. dubna 2004 č. 319 + P, k dokončení privatizace společnosti ČKD PRAHA HOLDING, a. s. Úhrada kupní ceny byla připsána na běžný účet MPO ve dvou splátkách v roce 2004 a získané příjmy zaúčtovalo MPO na účet 379 – Jiné závazky. MPO neodvedlo tento výnos do příjmů státního rozpočtu v roce 2004, ale převod uskutečnilo až 18. 3. 2005. Tímto postupem MPO nedodrželo výše uvedená ustanovení zákona, neboť výnosy z prodeje majetkového podílu ve společnosti ČKD PH nepřevadlo do příjmů státního rozpočtu již v roce 2004, kdy byl příjem realizován, a získané prostředky soustřeďovalo na jiném než příjmovém účtu.

II. Účtování o majetkových účastech a jejich oceňování

Účtování o majetkových účastech státu a jejich oceňování upravují zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, vyhláška č. 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu, dále Český účetní standard č. 509 – Operace s cennými papíry a podíly a Český účetní standard č. 513 – Dlouhodobý finanční majetek. V průběhu kontrolovaného období (v letech 2001 a 2002) upravovala tuto oblast i příslušná opatření MF, která mj. stanovila účtovou osnovu pro organizační složky státu, tj. i specifikaci účtů určených pro vedení účetnictví v oblasti majetkových účastí státu.

1. Účtování podle výše majetkových podílů a při jejich změnách

a) Způsoby účtování o majetkových účastech státu, které patří do dlouhodobého finančního majetku, ovlivňovalo několik faktorů. Jedním z faktorů je podíl vlastníka CP na základním kapitálu společnosti. Podle tohoto podílu se jedná o **rozhodující vliv** vyplývající z uplatňování většinového podílu hlasovacích práv, dále o **podstatný vliv** znamenající dispozice nejméně s 20 % a nejvýše s 50 % hlasovacích práv. Zvláště je posuzován **menšinový vliv**, kdy akcionář vlastní méně než 20% podíl základního kapitálu příslušné společnosti, a tehdy se jedná o ostatní dlouhodobý finanční majetek.

Při prověřování postupů kontrolovaných osob v této oblasti bylo zjištěno:

– **MZV** v letech 2002 až 2004 vykazovalo pouze menšinový vliv své majetkové účasti, a to ve výši 12% podílu u EGAP a 8,36% podílu u ČEB. Vedlo však ve svém účetnictví veškeré

majetkové účasti na účtu 063 – Dlužné cenné papíry držené do splatnosti, a to bez analytického rozlišení podle společností, ve kterých má MZV podíl. Až v roce 2005 došlo k nápravě uvedeného stavu a MZV již majetkové účasti eviduje na účtu 069 – Ostatní dlouhodobý finanční majetek i v analytickém členění.

– **MMR** spravovalo v letech 2001 až 2004 majetkové účasti státu v této struktuře: u ČMZRB v rozsahu 20 až 24,25% podílu, u Agentury 30% podíl a u Nakladatelství jako 100% vlastníků. U ČMZRB a Agentury se tedy jednalo o podstatný vliv a u Nakladatelství o rozhodující vliv. Ve svém účetnictví však MMR vedlo veškeré majetkové účasti jako účasti s podstatným vlivem, přestože u společnosti Nakladatelství se jednalo o účast s rozhodujícím vlivem a tím došlo k nepřesnému zachycení majetku ve výši 7 431 tis. Kč.

– **MPO** vykazovalo ve sledovaném období své majetkové účasti v obchodních společnostech v rozdílné struktuře, např. u EGAP (36 %), ČEB (20,91 %) a ČMZRB (24,25 %) se jednalo o podstatný vliv, u OTE (100 %) a Strojíren (96,91 %) o rozhodující vliv a u ČKD PH (0,17 %) o menšinový vliv. MPO však tuto skutečnost nezohlednilo ve svých účetních výkazech a vedlo své majetkové účasti v roce 2002 na účtu 063 – Dlužné cenné papíry držené do splatnosti. Na tomto účtu mělo zaúčtovány majetkové účasti ve výši 1 368 854 tis. Kč, přestože se jednalo o majetkové účasti s rozhodujícím vlivem ve výši 62 778 tis. Kč, s podstatným vlivem ve výši 1 292 076 tis. Kč a o ostatní majetkové účasti ve výši 14 000 tis. Kč. K přeúčtování došlo až 31. 12. 2003 a následně byly veškeré účasti vykázány do konce kontrolovaného období jako účasti s podstatným vlivem, i když u majetkových účastí ve výši 76 778 tis. Kč se jednalo o jinou strukturu (62 778 tis. Kč – účast s rozhodujícím vlivem ve společnosti Strojírny, 14 000 tis. Kč – ostatní majetková účast ve společnosti ČKD PH).

– **MD**, které od roku 2003 vlastní 100% majetkový podíl ve společnosti ČD, vedlo ve svém účetnictví v roce 2003 tuto majetkovou účast jako ostatní dlouhodobý finanční majetek, přestože se jednalo o majetkovou účast s rozhodujícím vlivem. Dne 31. 5. 2004 provedlo MD přeúčtování na správný účet.

– **MZe** spravovalo v letech 2001 až 2004 majetkové účasti v obchodních společnostech v rozdílné struktuře. Kromě majetkových účastí v PGRLF, kde je stát 100% vlastníkem, se u ostatních společností (EGAP, ČEB, Agrobanka) jednalo o menšinový podíl, tzn. o ostatní dlouhodobý finanční majetek. MZe vedlo ve svém účetnictví v roce 2001 veškeré majetkové účasti na účtu 063 – Ostatní dlouhodobé cenné papíry a vklady, i když účast v PGRLF měla charakter majetkové účasti s rozhodujícím vlivem. Ani v roce 2002, kdy došlo ke změně směrné účtové osnovy, MZe tuto skutečnost nezohlednilo ve svých účetních výkazech a dále vedlo majetkové účasti na účtu 063, přestože se nejednalo o dlužné cenné papíry.

b) V zákoně č. 563/1991 Sb. je v § 11 stanovena povinnost účetní jednotky vyhotovovat účetní doklady bez zbytečného odkladu po zjištění skutečností, které se jimi zachycují. Toto ustanovení nebylo dodrženo v následujících případech:

– **MZV** získalo v roce 2001 při zvýšení základního kapitálu společnosti ČEB nové akcie v celkové nominální hodnotě 18 000 tis. Kč. Také v roce 2004 se zvýšil základní kapitál této společnosti, a tím se zvýšila i majetková účast MZV o další částku 12 000 tis. Kč. Obě tato zvýšení své majetkové účasti však MZV zaúčtovalo až dne 31. 10. 2005.

– Koncem roku 2004 se zvýšil základní kapitál společnosti Zkušebna, ve které je **MZe** jako zástupce státu 100% vlastníkem, a to nepeněžitým vkladem o 134 800 tis. Kč. **MZe** zaúčtovalo zvýšení své majetkové účasti u této společnosti až 31. 3. 2005.

2. Oceňování majetkových podílů

Do způsobu účtování se promítá také oceňování CP, např. podle toho, zda jsou, nebo nejsou veřejně obchodovatelné. Dále je účtování v této oblasti ovlivněno úpravami právních předpisů provedenými v příslušném účetním období. Problematika oceňování majetkových účastí státu je zachycena v ustanoveních § 24 a následujících zákona č. 563/1991 Sb. a dále v Českém účetním standardu č. 509.

V zákoně č. 563/1991 Sb. je uvedeno, že se CP oceňují pořizovací cenou (§ 25), tj. cenou, za kterou byl majetek pořízen, a náklady s jeho pořízením souvisejícími. CP se ke konci rozvahového dne, k němuž se sestavuje účetní závěrka, oceňují reálnou hodnotou (§ 27). Tento postup platil do konce roku 2003. Od roku 2004 vedou organizační složky státu účetnictví ve zjednodušeném rozsahu a ke konci rozvahového dne CP nepřeceňují (§ 9, § 13a).

Při ověřování postupů kontrolovaných osob bylo zjištěno:

a) **MPSV** nepostupovalo podle zákona, neboť při získání majetkových účastí státu v obchodních společnostech JČE, JME, PRE (akcie těchto společností jsou veřejně obchodovatelné) a ČEPS (akcie společnosti nejsou veřejně obchodovatelné) v roce 2003 neocenilo ve svém účetnictví akcie pořizovacími cenami, ale zaúčtovalo je v jejich jmenovité hodnotě do dlouhodobého finančního majetku. Dále v účetní závěrce za tento rok **MPSV** neocenilo majetkové účasti státu v obchodních společnostech JČE, JME, PRE a ČEPS reálnou hodnotou. V rozvaze k 31. 12. 2003 uvedlo majetkovou účast státu dle jmenovitých hodnot získaných akcií a nikoliv v jejich reálné hodnotě, a snížilo tak stav svého dlouhodobého finančního majetku o 1 463 786 tis. Kč.

MPSV ke konci rozvahového dne roku 2004, ve kterém platilo vedení účetnictví ve zjednodušeném rozsahu a bez oceňování majetkové účasti reálnou hodnotou, zaúčtovalo akcie v jiných cenách, než zákon stanovil, a zvýšilo tím stav svého dlouhodobého finančního majetku (CP) o 1 555 359 tis. Kč.

b) Zvýšení základního kapitálu u ČMZRB byla v roce 2002 a 2003 provedena ze zisku společnosti z minulých let a znamenala zvýšení nominální hodnoty akcií. **MPO** tedy nepořídilo žádné nové CP (neuhradilo žádnou pořizovací cenu), přesto zaúčtovalo zvýšení své majetkové účasti v rozporu s § 25 zákona a neoprávněně zvýšilo v roce 2002 hodnotu svých aktiv o 279 107 tis. Kč. Také v roce 2003 zaúčtovalo zvýšení jmenovité hodnoty akcií ČMZRB ve výši 37 765 tis. Kč.

c) V průběhu roku 2002 došlo ke zvýšení základního kapitálu PGRLF a tím i ke zvýšení majetkové účasti **MZe** ve jmenovité hodnotě o 499 000 tis. Kč. Toto zvýšení bylo provedeno ze zisku společnosti z minulých let a zvýšila se nominální hodnota akcií. **MZe** tedy nepořídilo žádné nové CP (neuhradilo žádnou pořizovací cenu), přesto zaúčtovalo zvýšení své majetkové účasti dne 31. 12. 2003 o 499 000 tis. Kč. **MZe** tak ocenilo CP v rozporu se zákonem, a neoprávněně tím zvýšilo hodnotu svých aktiv.

MZe spravovalo majetkové účasti u společností EGAP, ČEB a Agrobanka, které nesplňovaly charakteristiku majetkové účasti s rozhodujícím nebo podstatným vlivem, a přesto u nich neprovedlo v souladu s příslušným ustanovením zákona k rozvahovému dni roku 2002 a roku 2003 přecenění na reálnou hodnotu.

3. Další zjištění

a) MF podle zákona č. 218/2000 Sb. vykonává správu SFAP. V rámci SFA eviduje i majetkové účasti, které má ve své působnosti a odpovědnosti. MF však dosud neúčtuje o SFA, nemá pro tuto specifickou oblast sestavený účtový rozvrh, ani ve směrné úctové osnově nejsou pro operace s těmito finančními prostředky stanoveny příslušné syntetické účty. Vzhledem k této skutečnosti nepostupovalo MF v souladu s právními předpisy, neboť neúčtovalo o stavu a pohybu majetkových účastí státu v obchodních společnostech, a zkreslilo tak v letech 2001 až 2004 stav dlouhodobého finančního majetku, a to k 31. 12. 2001 o částku 1 393 865 tis. Kč, k 31. 12. 2002 o částku 1 675 652 tis. Kč, k 31. 12. 2003 o částku 1 779 440 tis. Kč a k 31. 12. 2004 o částku 6 263 233 tis. Kč.

b) V zákoně č. 219/2000 Sb. je uvedeno, že příslušná organizační složka vede majetek v účetnictví a provádí jeho inventarizaci podle zvláštního zákona. Jde o zákon č. 563/1991 Sb., který přímo ukládá povinnost inventarizovat majetek a vymezuje i, jakými postupy se skutečné stavy majetku zjišťují. V plnění stanovených povinností pro provádění inventarizací uložených těmito právními předpisy byly u všech kontrolovaných ústředních orgánů zjištěny nedostatky.

III. Výnosy z majetkových účastí státu a nakládání s nimi

Ustanovení § 6 zákona č. 218/2000 Sb. zahrnuje výnosy z majetkových účastí státu mezi příjmy státního rozpočtu.

V podkladech státních závěrečných účtů ČR za kontrolované období let 2001 až 2004 je ve „Zprávě o stavu a vývoji státních finančních aktiv“ mj. uvedeno, že u části tuzemských společností s majetkovou účastí státu nemají jejich akcionáři nárok na výplatu dividend, což je dáno charakterem a zaměřením těchto společností a vyplývá to i z jejich statutu. To je typické zejména pro takové společnosti jako EGAP a ČEB, kde je stát fakticky jediným akcionářem a případný vytvořený zisk je používán na posílení proexportní politiky státu.

Kontrolou bylo zjištěno, že do státního rozpočtu ČR byly za sledované období převedeny finanční prostředky získané z vyplacených dividend a z podílu na zisku obchodních společností v následujících objemech:

Tabulka č. 2 – Výnosy podle ústředních orgánů

(v tis. Kč)

Ústřední orgány	Výnosy získané				
	v r. 2002	v r. 2003	v r. 2004	v r. 2005	celkem
MF celkem	69 031	65 011	599 335	409 756	1 143 133
od společnosti: ČMZRB	69 031	65 011	126 019	82 571	342 632

Česká inkasní	0	0	37 432	0	37 432
ČEPS	0	0	435 884	327 185	763 069
MPSV celkem	0	0	397 812	232 106	629 918
od společnosti: JČE	0	0	8 011	0	8 011
JME	0	0	35 820	0	35 820
PRE	0	0	161 679	87 760	249 439
ČEPS	0	0	192 302	144 346	336 648
MMR celkem	70 235	66 145	128 218	84 011	348 609
od společnosti: ČMZRB	70 235	66 145	128 218	84 011	348 609
MPO celkem	70 235	66 145	128 218	84 011	348 609
od společnosti: ČMZRB	70 235	66 145	128 218	84 011	348 609
Úhrnem	209 501	197 301	1 253 583	809 884	2 470 269

1. Výnosy získané MF

Finanční prostředky získané z dividend a ostatních výnosů za majetkové účasti státu, které spravuje MF, byly v kontrolovaném období odváděny jednotlivými obchodními společnostmi na příjmové účty rozpočtové kapitoly 397 – Operace státních finančních aktiv (dále jen „kapitola OSFA“). Prostředky MF následně převedlo na depozitní účet SFA s názvem „Zvláštní účelové prostředky“. Celkem byly na tento účet převedeny v letech 2002 až 2005 finanční prostředky ve výši 1 143 133 tis. Kč.

Finanční prostředky takto soustředěné na depozitním účtu SFA „Zvláštní účelové prostředky“ jsou mj. využívány na splátky majetkového podílu MF na základním kapitálu společnosti ČEPS (dle usnesení vlády ze dne 28. července 2004 č. 748, k záměru nabytí 34% podílu na základním kapitálu společnosti ČEPS, a. s., od společnosti ČEZ, a. s., státem), jehož úhrada je splatná do roku 2009. MF předpokládá využít případné volné finanční prostředky získané z výnosů majetkových podílů na částečné či plné pokrytí výdajů kapitoly OSFA dle konkrétních rozhodnutí vlády dlouhodobějšího charakteru, např. na dodatečný výkup pozemků pod vodním dílem Nové Mlýny II, řešení havarijních a jiných mimořádných situací.

V ustanovení § 7 odst. 6 zákona č. 563/1991 Sb. je mj. uvedeno:

„Účetní jednotky jsou povinny účtovat o aktivech a pasivech, jakož i o finančních prostředcích státního rozpočtu ..., nákladech a výnosech v účetních knihách a zobrazovat je v účetní závěrce ...“

MF nepostupovalo v souladu s tímto ustanovením zákona a o výnosech z majetkových účastí státu převáděných jednotlivými obchodními společnostmi na účty kapitoly OSFA neúčtovalo, přestože tato kapitola je součástí státního rozpočtu a při pohybech na jejích účtech se uplatňuje jednotné třídění příjmů a výdajů, tj. rozpočtová skladba stanovená vyhláškou MF. V účetnictví není zachycen ani následný převod finančních prostředků na depozitní účty SFA.

2. Dividendy získané MPSV

Vláda svým usnesením ze dne 25. srpna 2004 č. 797, o využití dividend z akcií, jejichž nabyvatelem je Ministerstvo práce a sociálních věcí, na řešení problémů spojených s důchodovou reformou, určila, že dividendy z akcií, jejichž nabyvatelem se stalo MPSV, jsou SFA a jsou účelově určeny na řešení problémů spojených s důchodovou reformou. Současně vláda uložila ministru práce a sociálních věcí zabezpečit převod těchto dividend do SFA.

Dividendy získané od obchodních společností za majetkové účasti státu ve správě MPSV byly proto na základě jeho dispozic odváděny přímo těmito společnostmi na příjmový účet kapitoly OSFA. Navazující financující operací byly prostředky získaných dividend převedeny na depozitní účet SFA „Prostředky pro důchodovou reformu“. Bylo ověřeno, že na tento depozitní účet SFA převedly obchodní společnosti do konce roku 2005 celkem 629 918 tis. Kč.

V době kontroly (dne 3. 5. 2006) byly převedeny do státního rozpočtu další finanční prostředky ve výši 69 478 tis. Kč. Jednalo se o dividendy za majetkovou účast státu v obchodní společnosti E.ON AG získanou v roce 2004 a spravovanou MPSV. Vzhledem k tomu, že se jedná o zahraniční obchodní společnost, byly dividendy uloženy u Dresdner Bank AG, Frankfurt v SRN. Poukaz dividend do ČR byl pozdržen, neboť MPSV zažádalo v roce 2005 u příslušných německých úřadů o vratku daní dle mezistátní smlouvy o zamezení dvojího zdanění. Také tyto finanční prostředky byly následně převedeny na depozitní účet SFA „Prostředky pro důchodovou reformu“.

V ustanoveních § 6 odst. 1 písm. l) a § 45 odst. 4 zákona č. 218/2000 Sb. je mj. uvedeno:

„Příjmy státního rozpočtu tvoří, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, ...

l) výnosy z majetkových účastí státu, ...

„Organizační složka státu ... Veškeré rozpočtové příjmy dosažené v rámci svého hospodaření soustřeďuje na příslušném příjmovém rozpočtovém účtu...“

MPSV nepostupovalo v souladu s těmito ustanoveními zákona č. 218/2000 Sb. a výše uvedeným ustanovením zákona č. 563/1991 Sb., neboť dividendy získané v letech 2004 až 2006 v celkové výši 699 396 tis. Kč nepřevádělo na příjmový účet svého rozpočtu ani o nich neúčtovalo. Postupovalo podle shora uvedeného usnesení vlády č. 797/2004, které stanovilo, že výnosy z majetkových účastí státu jsou SFA. Majetkové účasti státu ve správě MPSV byly poukazovány obchodními společnostmi přímo na účet rozpočtové kapitoly OSFA, odkud byly převáděny do SFA.

V průběhu kontrolní akce bylo na základě rozpočtového opatření ze dne 14. 2. 2006 z kapitoly OSFA na rok 2006 (závazný ukazatel „Výdaje na řešení problémů spojených s důchodovou reformou“) převedeno 200 mil. Kč do rozpočtové kapitoly 313 – Ministerstvo práce a sociálních věcí. Prostředky jsou určeny k úhradě výdajů pro třetí etapu digitalizace dat České správy sociálního zabezpečení, tj. na nákup ostatních služeb v oblasti správy v sociálním zabezpečení a politice zaměstnanosti (položka 5169). K zajištění finančního krytí tohoto rozpočtového opatření byl proveden převod 200 mil. Kč z depozitního účtu SFA „Prostředky pro důchodovou reformu“ na účet „Financování ze SFA“.

Po uvolnění finančních prostředků ve výši 200 mil. Kč do této kapitoly a převodu dividend od společnosti E.ON AG ve výši 69 478 tis. Kč do SFA dosáhl k 10. 5. 2006 stav depozitního účtu „Prostředky pro důchodovou reformu“ celkem 499 396 tis. Kč.

3. Dividendy získané MMR a MPO

Za majetkové účasti státu ve správě dalších ústředních orgánů získaly dividendy dále MMR a MPO, a to ve shodné výši odpovídající jejich majetkovému podílu ve společnosti ČMZRB, tj. v letech 2003 až 2005 každé ministerstvo celkem 348 609 tis. Kč.

a) **MMR** považuje dividendy od společnosti ČMZRB za nahodilý příjem, a proto v průběhu roku převádí obdržené částky na MF, a to od roku 2003 na „Vypořádací účet“, který patří mezi příjmové účty rozpočtové kapitoly 398 – Všeobecná pokladní správa (dále jen „kapitola VPS“). Zároveň tyto dividendy odúčtovává ze svého účetnictví. V závěrečném účtu kapitoly za příslušný rok MMR tyto získané příjmy neuvádí. Za období 2003 až 2005 bylo takto odvedeno celkem 278 374 tis. Kč.

Dividendy obdržené od společnosti ČMZRB jsou příjmem státního rozpočtu podle příslušného ustanovení zákona č. 218/2000 Sb. Tato majetková účast spadá do působnosti a odpovědnosti MMR, a tedy výnosy z majetkových účastí státu měly zůstat zachyceny v účetnictví MMR a vykázány v rámci účetní závěrky za jednotlivé roky a v jeho závěrečných účtech.

b) **MPO** obdrželo ve sledovaných letech dividendy od ČMZRB ve shora uvedených částkách, které byly zaslány na jeho příjmový účet. MPO zaúčtovalo tento příjem ze svého finančního majetku (majetkových účastí státu) na účet 205 – Vyúčtování rozpočtových příjmů z běžné činnosti organizačních složek státu, přičemž jej mělo zaúčtovat na účet 206 – Vyúčtování rozpočtových příjmů z finančního majetku organizačních složek státu.

IV. Další zjištěné majetkové účasti státu

Na základě informací získaných ze závěrečných účtů kapitol státního rozpočtu a z výsledků této kontrolní akce vyplynuly následující skutečnosti o dalších majetkových účastech státu ve správě některých resortů, které v kontrolovaném období nebyly součástí evidence MF:

Ministerstvo pro místní rozvoj

Příspěvková organizace Centrum pro regionální rozvoj České republiky, zřízená MMR, spravuje majetkovou účast státu u společností:

- Hospodářské parky, spol. s r. o., se sídlem v Praze ve výši 1 100 tis. Kč (100% podíl na základním kapitálu),
- Hospodářský park České Velenice, akciová společnost, v nominální hodnotě 49 050 tis. Kč.

Přestože ze zákona č. 219/2000 Sb. nevyplývá povinnost převedení příslušnosti hospodaření s majetkovými podíly na daného správce kapitoly, mohlo MMR iniciovat řešení této problematiky, a zabezpečit tak soustředění veškerých majetkových účastí státu v jeho kompetenci pod svou správou, a to i s ohledem na potřebu jejich důsledné evidence a informační povinnost vůči MF.

Ministerstvo zemědělství

Vedle majetkových podílů u obchodních společností vedených v kapitole 329 – Ministerstvo zemědělství byla zjištěna majetková účast ve společnosti Jihomoravské

pivovary, a. s. (dále jen „JMP“), a to ve výši 100% podílu na základním kapitálu, která vznikla ke dni ustavení této společnosti k 16. 1. 1994. Podle výpisu z obchodního rejstříku je MZe držitelem 345 104 ks akcií v celkové hodnotě 345 104 tis. Kč. Tuto částku však nezahrnulo MZe do svých aktiv a o akciích JMP po celé období neúčtovalo.

Správa státních hmotných rezerv

V rozvaze kapitoly 374 – Správa státních hmotných rezerv sestavené k 31. 12. 2004 je na účtu 069 – Ostatní dlouhodobý finanční majetek vykázáno 100 tis. Kč. Podle získaných informací se jedná o akcie společnosti Koospol, akciová společnost, které byly emitovány jako CP na jméno v roce 1997. Akcie jsou vedeny v účetnictví Správy státních hmotných rezerv a jako součást majetku také inventarizovány.

Z existence těchto uvedených majetkových účastí státu je zřejmé, že ze strany správců jednotlivých kapitol státního rozpočtu nejsou důsledně plněny povinnosti stanovené ve vyhlášce č. 419/2001 Sb., o rozsahu, struktuře a termínech údajů předkládaných pro vypracování návrhu státního závěrečného účtu a o rozsahu a termínech sestavení návrhů závěrečných účtů kapitol státního rozpočtu, ve znění vyhlášky č. 581/2004 Sb., tj. uvést v průvodní zprávě k závěrečnému účtu kapitoly přehled všech majetkových účastí státu v tuzemských společnostech a informovat MF o změnách, které nastanou v průběhu roku. Bylo zjištěno, že dodržování těchto konkrétních povinností není sledováno ani na MF.

V. Shrnutí

Kontrola byla zaměřena na získávání majetkových účastí státu podle konkrétních společností a způsobu nabývání cenných papírů, vývoj majetkových účastí a veškeré změny promítnuté v kontrolovaném období, vlastnictví cenných papírů, správu majetkových účastí státu a její zabezpečení, účtování o majetkových účastech státu vč. inventarizace, přijaté výnosy a na plnění úkolů uložených v této oblasti právními předpisy a rozhodnutími vlády.

Kontrolní zjištění se týkala zejména těchto nedostatků v činnosti kontrolovaných osob:

- **Majetkové účasti státu, s nimiž má příslušnost hospodařit určený správce rozpočtové kapitoly, mají být od 1. 1. 2001 vedeny v účetnictví a vykazovány v rozvaze. Tento předpoklad však není dodržován a v oblasti účtování o majetkových účastech státu se vyskytly nedostatky související např. s provedenými změnami v jejich rozsahu, s nabýváním nových účastí, s rozdílnými formami oceňování majetkových podílů. Inventarizace tohoto dlouhodobého finančního majetku nebyla prováděna v souladu se zákonem o účetnictví a navazujícími předpisy.**
- **O majetkových podílech státu v působnosti MF, které jsou součástí SFA, není doposud účtováno, přestože s platností nových rozpočtových pravidel se na operace s těmito aktivy vztahuje rozpočtová skladba stanovená vyhláškou MF. Na tento nedostatek upozornil NKÚ již při kontrolní akci v roce 1998 viz kontrolní závěr z kontrolní akce č. 98/03, uveřejněný ve Věstníku NKÚ v částce 4/1998), avšak MF doposud nepřistoupilo k nápravě.**

- Jako systémový nedostatek lze označit různé způsoby odvádění výnosů z majetkových účastí státu na účty rozpočtových kapitol VPS a OSFA, a to buď přímo jednotlivými obchodními společnostmi, nebo prostřednictvím příslušných ministerstev – akcionářů.
- MF nevyžadovalo po správcích jednotlivých rozpočtových kapitol podávání písemných informací o změnách a o skutečném stavu majetkových účastí v jejich správě a nesledovalo, jak tito správci při zpracování závěrečných účtů plní povinnost stanovenou ve vyhlášce č. 419/2001 Sb.
- Celkové vykazování majetkových účastí státu v obchodních společnostech ve státních závěrečných účtech ČR v průběhu sledovaných let neodpovídalo jejich skutečnému stavu, zejména v souvislosti s jejich nesprávným účtováním, popř. neúplnou evidencí.

Z přehledu o vývoji majetkových účastí státu ve sledovaném období je zřejmé, že se zvýšil jejich stav téměř desetkrát a dosáhl ke konci roku 2004 celkem 33,9 mld. Kč. Tento výrazný nárůst ovlivnil v roce 2003 především nepeněžní vklad státu ve výši 20 mld. Kč do vzniklé akciové společnosti ČD, což vzhledem k dlouhodobému ztrátovému hospodaření této společnosti a při stoprocentní účasti státu negativně ovlivňuje kvalitu portfolia cenných papírů vlastněných Českou republikou. I přes tuto skutečnost znamenal majetkový podíl státu v obchodních společnostech finanční přínos, neboť od roku 2002 až do doby ukončení této kontrolní akce byly získány dividendy a podíl na zisku (včetně výnosů od německé společnosti E.ON AG) v celkové částce 2 540 mil. Kč.

Značný objem tohoto dlouhodobého finančního majetku státu si zaslouží větší pozornost kompetentních ústředních orgánů, ať již se jedná o MF nebo o příslušná ministerstva, do jejichž pravomoci byla správa majetkových účastí státu svěřena. K získání úplnosti a větší transparentnosti informací o tomto majetku by přispělo přijmout v rámci stávajících právních předpisů taková opatření, která tyto požadavky zabezpečí. Přitom jako nejvýznamnější se jeví dořešení celé problematiky účtování o oblasti SFA.